

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Arene pitää uutta ennakointimallia huomattavasti aiempaa parempana. Siitä huolimatta, että Suomessa on pyritty erottamaan toisistaan metodiikaltaan ja vastuiltaan pitkän, keskipitkän ja lyhyen aikavälin ennakkoinnit, ne ovat puuroutuneet. Tämä on ensimmäinen uskottava yritys erottaa pitkän aikavälin ennakointi uskottavaksi kokonaisuudeksi. Malli on läpinäkyvä ja selkeä juuri pitkän aikavälin ennakointitiedoksi.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

Edelleen Arene pitää hyvänä yksilötason aineistojen käyttöä perusteltuna. Se antaa hyvän pohjan ja kuvan juuri toimialat ylittävästä tarpeesta. Nyt esitetty malli muodostaa erimaisen kuvan työmarkkinoiden kyvystä käyttää osaamista ja toisaalta sen muutoskyvykkyydestä – heikkouksineen ja vahvuuksineen. Juuri yleisten ja geneeristen valmiuksien voimaan luottavat korkeakoulututkinnot ovat osoittaneet varsin hyvän kestävyytensä pohjana uuden opettelulle ja työllistyvyydelle.

Koulutus on investointi sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Historiatieto osoittaa, että investointi on ollut ja on erittäin kannattava. Juuri historiatieto osoittaa lahjomattomasti sen, millainen investointikehitys koulutuksella on yhteiskunnalle ja yksilölle.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

Palkka- ja työllisyystietojen käyttö tämänhetken työmarkkinoista on perusteltua. Osittain siksi, että muutosten arviointiosuvuus on osoittautunut erittäin heikoksi. On perusteltua, ettei malliin ei sisälly arviota tulevasta toimiala- eikä ammattirakenteesta.

On selvä, että toimialoittaista tietoa ja hienosyisempää ennakointitietoa tarvitaan. Tosin siihenkin opetushallituksen malli ja toimintatapa on ollut raskas suhteessa sen tuottamaan vaikuttavuuteen.

Arene kannustaa vahvasti pohtimaan ja selkiyttämään koko opetushallituksen roolia ennakointiedon tuottamisessa.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakointitulosta

Ennakoinnin yhteydessä liian vähän puhutaan työmarkkinoiden konservatiivisuudesta. Juuri tämä ennakointimalli tuo se hyvin esille. Kyse ei niinkään ole siitä, etteikö koulutusjärjestelmä tuottaisi osaamisen ja tutkimuksen kautta sytykkeitä ja muutosvoimaa. Sen sijaan kyse on siitä, että ammattirakenteisiin liittyy huomattavaa koulutuspolkuihin liittyviä työmarkkinaintressejä, mikä estää työmarkkinoiden muutoksen. Samoin toimialat eivät ole kyenneet uudistumaan markkinoiden edellyttämällä tavalla.

Ammattikorkeakoulutus olemuksellisesti haastaa ja on haastanut korkeakoulutettujen työmarkkinaa. Se on osoittautunut tässä hämmästyttävän kyvykkääksi, erityisesti siellä missä päätöspäätökset eivät estä osaamisen käyttöä. Tällöin ei tosiasiaa ole kyse työmarkkinoiden osaamistarpeesta vaan keinotekoisesti luodusta koulutustarpeesta.

Ylönen Nina

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry - Ida Mielityinen